

ELLA LARI

Bløðini sum politiskir viðspælarar

Tað merkti tíðindaflutningin, at bløðini meginpartin av síðstu øld virkaðu sum politisk málgøgn

EIRIKUR LINDENSKOV

Næsta royndin at geva blað út í Føroyum var ikki fyrr enn 25 ár aftan á Færingetidende hjá Niels Winther, tá Dimmalætting sá dagsins ljós. Onnur bløð komu eisini, Føroyingartíðindi, sum virkaði fyri søk Føringafelagsins og málstríðnum, og seinni eisini Tingakrossur, sum sendi fyrsta einstakið á gøtuna fyrsta dagin í síðstu øld, tann 1. januar í 1901.

Eftir floksbýtið á tingi gjørdust bløðini bæði, Dimmalætting og Tingakrossur, málgøgn hjá teimum báðum politisku flokkunum, sum tá vóru, Sambandsflokkinum og Sjálvstýrisflokkinum – og harvið var støðið lagt fyri tíðindaflutninginum og viðgerðini

av politisku málunum.

Tá fólk í 20'unum fóru undir at stovna ein arbeðaraflokk, Javnaðarflokkin, var tað ein fyrirtreyt, at tey fyrst finga sær eitt málagn, og tí kom Føroya Social-Demokrat út á fyrsta stinni 24. mai í 1927. Blaðið skuldi taða lendið soleiðis, at tað fór at eydnast at fáa flokkinum umboð vald á ting. Og tað eydnaðist.

Fyrsta royndin at stovna at blað fyri at fáa ein flokk á ting eydnaðist.

2. mai í 1935 kom Dagblaðið á fyrsta sinni. Blaðið segði seg vera ópolitiskt og óheft og bjóðaði øllum at skriva í blaðnum. Men longu til løgtingsvalið í 1936 stuðlar blaðið Vinnuflokkinum – sum seinni varð til Fólkaplokkin.

Onnur royndin at stovna blað

fyri at fáa ein flokk valdan á ting eydnaðist.

Fimta beinleiðis floksmálagníð var 14. September, sum kom út á fyrsta sinni 3. juni í 1947. Endamálið við hesum blað var at stuðla upp undir loysing frá Danmark – og Tjóðveldisflokkurin varð valdur á ting næsta løgtingsvali, sum var í 1950.

Triðja royndin at stovna eitt blað fyri at fáa ein flokk valdan á ting eydnaðist.

Her síggja vit, at upp á sløk 100 ár eru komin út sjeið bløð í Føroyum, sum hava havt meira og minni – helst meira – politiskt endamál við at fáa ávísar flokkar valdar á ting. Eingin flokkur kláraði seg uttan blað, og tí var neyðugt, at bløðini gjørdur síni ørindi fyri flokkarnar. Hetta var heilt náttúrligt. Ja so

náttúrligt, at bløðini skrivaðu ikki ein gang minningarorð um persónar í »skeivum« flokkum. Tí vakti tað ávísar undran, tá Petur Mohr Dam, lögmaður og formaður Javnaðarflokksins skrivaði minningarorð í Sosialinum um Thorstein Petersen, fyrrverandi formann Fólkaploksins, sum doyði 4. mai í 1960.

Tað visti seg, at teir flokkar, sum vóru á tingi áðrenn útvarpið kom í 1957, finga sær málgøgn, meðan nýggjar flokkarnir ikki hava tað. Hetta kann vera tí, at útvarpið broytti siðvenjuna og fortreytirnar at fáa boðaskapin út – hóast útvarpið heldur ikki var so professionelt við objektivum og gravandi journalistikki ta fyrstu tíðina.

MIÐLAR HAVA FELT TVÆR SAMGONGUR

Fullveldissamgongan og Che-samgongan endaðu av fjølmiðlaumørðu

EIRIKUR LINDENSKOV

Í 2003 kom út bók, nevnd »Skjót journalistin«, sum Øssur Winther-eig og Grækaris Djurhuus Magnussen høvdu skrivað. Í bókini var Anfinn Kallsberg, sum tá var lögmaður, lagdur undir óreglusemi í sambandi við starv sítt sum roknskaparmaður fyri eitt fiskavirki.

Hóast einki rættarmál og ongan dóm, so fyltu hesar skuldsetingar nógv í almenna kjakinum – og úrslitið var, at hesar ákæru gjørdur enda á samstarvinum millum

Fólkaplokkin og Tjóðveldisflokkin, og feldu soleiðis seinnu fullveldissamgonguna.

Anfinn Kallsberg skrivaði út nýval til løgtingið, sum varð hildið 20. januar 2004.

Ein forsiða í Sosialinum 11. sepetemer í 2008 avdúkaði eitt löggið stríð millum Jóannes Eidesgaard, løgmann, og Høgna Hoydal, uttanríkisráðharra, um eitt lyklarhol í Tinganesi. Stíðið snúði seg um rættin til eina skrivstovu, sum lögmannsskrivstovan og aðalráðið hjá Høgna Hoydal stríddust um. Lás vórðu skift fleiri ferðir, og skjøl og møblar flutt aftur og fram.

Hetta endaði við, at lögmaður koyrði øll landsstýrsifólkin hjá Tjóðveldinum til hús.

Hann skrivarði ikki út nýval, men CHE samgongan millum Javnaðarflokkin, Tjóðveldi og Miðflokkin fór í søguna, og nýggj samgonga skipað millum Sambandsflokkin, Fólkaplokkin og Javnaðarflokkin við Kaj Leo Johannesen úr Sambandsflokkinum sum lögmanni.

Facebook broytti kjakið

Tað eru 20 ár síðani, at Sosialurin útihýsti dulnevndu lesarabrøvunum. Hetta varð gjørt, tí tað var so týðuligt, at fólk misbrúktu hendan møguleika til beinleiðis útspilling

EIRIKUR LINDENSKOV

Vit á Sosialinum sóu tað týðuliga, og tað gjørdur onnur bløð við. Tað vóru nógvir kjakarar, sum misnýttu møguleikan við beinleiðis útspilling fyri eyga, ella við politiskum vinningi fyri eyga.

Flestu fólk vóru glað fyri hesa avgerð, meðan onnur vóru misnøgd. Ført var frá, at Sosialurin á henda hátt kundi kippa tann songfugin, sum nú ikki hevði møguleika at boða frá – dulnevt – um skeivleikar, sum viðkomandi visti um, men sum hann ikki kundi leggja navn til.

Ákærurnar viknaðu, og fáur mundi sakna dulnevnda kjakið sum tíðin leið.

Men við Facebook varð alt broytt.

Alt tað dulnevnda kjakið, sum bløðini vildu sleppa undan, kyknaði nú á Facebook. »Tann dulti heimurin« verður latin upp, og alt kjak fer óredigerað beinleiðis alment út á Facebook.

Tann stóri munurin er tó, at nú leggja fólk navn til. Á onkran hátt er tað lættari at sita heima í síni fjálgu stovu og oysa gor og gall út alment, enn tað var at skriva sína hugsan í brævi til eitt blað, sum prentaði meiningina.

Nú er alt ikki útspilling á Facebook. Har eru sjálavndi nógv seriøst og viðkomandi kjak. Men vit koma ikki uttanum, at har er nógv fjas og nógv útspillingar, sum ikki høvdu fingið húsarúmd har, sum ein redaktørur stóð við ábyrgdini.